

Troballes monetàries XIII

ANNA M. BALAGUER

TROBALLES INDIVIDUALS DIVERSES A NAVARRA

Número:

AN-52.

Lloc:

Diverses individuals.

Composició:

1. Comtes de Vendome, anònima, segle XII, 1 diner.
2. Comtes del Perigord, anònima, segle XII, 1 diner.
3. Comtes del Perigord, anònima, segle XII, 1 òbol.
4. Comtes de Blois, Hugues de Chatillon (1292-1307), 1 òbol.
5. Bretanya, Joan III (1312-1341), 1 diner.
6. Provença, Robert d'Anjou (1309-1343), 1 sol provençal.
7. Flandes, Carles el Temerari (1467-1477), 1 gros.

Dates límit:

Segons la crònologia de cada peça.

Localització:

Dispersa.

Data de la troballa:

Entre 1965 i 1972 aproximadament.

Circumstàncies de la troballa:

Casual.

Descripció:

1. Diner dels comtes de Vendome. Anònima, segle XII.
 Anvers: +VDON CAOSTO, creu interior.
 Revers: bust degenerat, creueta en el lloc de l'ull, a la dreta creixent, al davant, anell, i a sota, un punt, una s i tres línies horitzontals.
 Pes: 0,7 g. Ø: 19 mm. Billó. Poey d'Avant, 1779, làm. 35, núm. 19.
2. Diner dels comtes del Perigord. Anònima, segle XII.
 Anvers: +LODOICVS (tres punts en triangle). Creu amb una A al segon espai i una s al quart.
 Revers: +EGOLISSIME, creu de cinc anells al camp.
 Pes: 69 g. Ø: 19 mm. Billó. Poey d'Avant, 2676, variant de tres punts del final de la llegenda de l'anvers i de quarterejat en la creu de l'anvers.
3. Òbol dels comtes del Perigord. Anònima, segle XII.
 Similar al diner anterior.
 Pes: 0,3 g. Ø: 14 mm. Billó. Poey d'Avant, 2678, similar
4. Òbol del comte de Blois, Hugues de Chantillon (1292-1307).
 Anvers: +H COM BLESENSIS. Creu interior.
 Revers: Efigie degenerada, l'ull és un anell del qual surten dues branquetes. Al darrere, flor de llir i a sota, estrella entre punts.
 Pes: 0,45 g. Ø: 15 mm. Billó. Poey d'Avant, 1714, làm. xxxiii, núm. 11
5. Diner de Bretanya, Joan III (1312-1341)
 Anvers: .I.DVX.BRITANIE. Al voltant d'un escut apuntat amb Dreux i amb Bretanya al primer quarter.
 Revers: +COMES. RICHEMUD. Creu interior.
 Pes: 0,71 g. Ø: 19 mm. Billó. Poey d'Avant, 401
6. Sol provençal. Provença, Robert d'Anjou (1309-1343).
 Anvers: +R:IH'RET:SICIL':REX. Corona al camp.
 Revers: (flor de llir) COM-ES'P-VIN-CIE. Creu amb un llir a cada espai.
 Pes: 1,73 g. Ø: 22 mm. AR. Roland, 56.a
7. Gros. Flandes, Carles el Temerari (1467-1477).
 Anvers: +KAROLUS:DEI:GRA:DUX:BG:CO:FL. Armes de Borgonya.
 Revers: +MONETA :NOVA:COMITI:FLAD. Creu amb llir al centre i un llir a cada espai.
 Pes: 1,82 g. Ø: 23 mm. AR. Van Gelder-Hoc, 25.3

Comentaris:

Aquestes set monedes medievals europees trobades a Navarra no fan altra cosa que augmentar l'evidència del rosari de petites pèrdues de numerari que anem tro-

bant al llarg de la ruta de pelegrinatge que mena de Compostel·la. Aquesta via és un enllaç amb els països transpirinencs transitada pels pelegrins, però evidentment també per viatgers que es desplacen amb altres finalitats, que poden ésser comercials, militars, polítiques, migratòries, etc. Tot aquest tràfec és el que ocasiona l'abundant varietat de numeraris que anem trobant-hi.

Sis de les set monedes descrites corresponen a senyorijs o a petits estats feudals de la meitat occidental del que avui coneixem com a França, i també, en un cas, de Flandes. Aquests orígens fan prou versemblant que haurien entrat a Navarra per la ruta compostel·lana occidental que, des de San Juan de Pie de Puerto, travessa el Pirineu i va a parar a Roncesvalles. L'única peça que escapa a aquest esquema, ja que prové del vessant mediterrani, és el sol provençal.

Pel que fa a la cronologia, veiem que aquestes peces cobreixen el període que va del segle XII al XV, sens dubte el de més tràfec en la ruta compostel·lana.

TROBALLA DE L'ERMITA DEL PERDÓN (NAVARRA)

Número:

AN-53

Lloc:

Als voltants de l'ermita del Alto del Perdón (Navarra).

Tipus de troballa:

Petit conjunt o tresoret.

Composició:

- Alemanya, Gerhard I (1239-1290), Hamburg, un pfennig, 2 peces.
- Alemanya, – (c. 1350), Lübeck, un pfennig, 4 peces.

Dates límit:

Des de la fi del segle XIII fins al XIV.

Data de l'amagatall:

Perdudes per algú pelegrí alemany durant el segle XIV. No podem precisar més, puix que els tipus monetaris de Lübeck es mantenen immobilitzats almenys des del segle XIII al XV.

Localització:

Dispersa.

Data de la troballa:

Abans del 1970.

Circumstàncies de la troballa:

Casual.

Descripció:

1. Alemanya. Gerhard I (1239-1290). Hamburg. Pfennig bracteât d'argent.
Anvers: àliga amb escut.
Pes: 0,45 g. Ø: 17,5 mm. Hatz, 100; Gaeddechens, 1333
2. Similar a l'anterior, tipus més esquemàtic i degenerat.
Pes: 0,40 g. Ø: 16 mm. Gaeddechens, 1293
3. Alemanya. Ciutat de Lübeck, moneda municipal. Pfennig bracteât d'argent.
Vers 1350.
Anvers: bust de front coronat, força esquemàtic.
Pes: 0,45 g. Ø: 16 mm. Behrens, 9; Jesse, 180
4. Similar a l'anterior.
Pes: 0,46 g. Ø: 16,5 mm.
5. Similar a l'anterior, però d'art més degenerat.
Pes: 0,45 g. Ø: 17 mm. Behrens, 14, similar.
6. Similar a l'anterior.
Pes: 0,40 g. Ø: 17 mm.

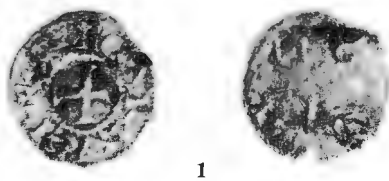
Comentaris:

Es tracta d'un petit conjunt de diners bracteats encunyats com a moneda menuda local per a les ciutats nord-alemanyes d'Hamburg i de Lübeck, no gaire allunyades l'una de l'altra.

El lloc on foren descobertes aquestes sis monedes, l'ermita del Alto del Perdón, és un punt de pas del camí que va a Compostel·la en el tram entre Pamplona i Puente la Reina. Tot fa pensar en una pèrdua ocasional de moneda menuda per part d'algun pelegrí alemany que, com tants d'altres d'arreu d'Europa, s'encaminava a Sant Jaume de Galícia¹. No és fàcil determinar amb més precisió la cronologia de les peces, ja que la moneda de Lübeck restà immobilitzada fins al segle XV amb emissions d'art cada vegada més degenerat. La cronologia de finals del segle XIII que ens donen els diners d'Hamburg no ens permet datar la pèrdua del conjunt gaire més enllà de mitjan segle XIV.

Aquesta troballa representa, doncs, una dada més en el panorama de les descobertes de monedes transpirinenques en la ruta que des de Roncesvalles mena a Compostel·la.

1. Per una panoràmica general de les troballes efectuades anteriorment vegeu A. M. BALAGUER, «Método de análisis de los hallazgos numismáticos, el Camino de Santiago». *Gaceta Numismática*, 115, 1994, p. 19-36.

*TROBALLA A IBERO (NAVARRA)***Número:**

AN-54.

Tipus de troballa:

Individual.

Composició:

Diner del Poitou.

Dates límit:

Des de finals del segle XI a principis del XII.

Localització:

-

Data de la troballa:

Vers 1965.

Circumstàncies de la troballa:

Casual.

Descripció:

Diner de la seca de Metallo. Tipus immobilitzat de Carlès el Calb, emès pels comtes de Poitou. Possiblement de finals del s. XI o principis del XII.

Anvers: +CARLVX REXR. Creu interior.

Revers: MET-ALO, en dues línies.

Pes: 0,9 g. Ø: 21 mm. Metall: billó. Poey d'Avant, 2.457

Comentaris:

Tenim altres treballes de diners de Metallo (Melle), trobats a la península o bé a les Balears. A Navarra mateix tenim presència d'un diner d'aquesta seca trobat a Ibañeta, i també hi ha constància de la seva aparició a Santiago de Compostel·la.¹

La descoberta d'una peça d'aquest tipus a Ibero, és a dir, en una variant en el tram de la ruta compostel·lana entre Pamplona y Puente la Reina, no fa altra cosa que confirmar el panorama de contactes que ens donaven les descobertes anteriors.

1. A. M. BALAGUER, «Método de análisis de los hallazgos numismáticos, el Camino de Santiago», *Gaceta Numismática*, 115 (1994), p. 19-36, troballes núm. 3 i 4. Per a un recull de les troballes peninsulars de monedes de tipus carolingi, vegeu A. M. BALAGUER, «Troballes de moneda carolíngia en l'àmbit peninsular, *Acta Numismàtica*, 17-18 (1987-1988), p. 324-330.

BIBLIOGRAFIA DE LA CATALOGACIÓ

BEHRENS, H., *Münzen und Medaillen der Stadt und des Bistums Lübeck*, Berlín, 1905.

GAEDECHENS, O. C., *Hamburgische Münzen und Medaillen*, Hamburg, 1850.

HATZ, G., *Die Anfänge des Münzwesens in Holstein*, Hamburg, 1952.

POEY D'AVANT, F., *Monnaies féodales de France*, París, 1862, 3 vols.

VAN GELDER, E., HOC, M., *Les monnaies des Pays-Bas Bourguignons et Espagnols*, Amsterdam, 1960.